

KESKI-POHJANMAAN
Kamari
ORKESTERI



**TEMPERA-KVARTETTI /
TEMPERA-KVARTETTEN**
la / lö 20.2.2021 klo / kl. 19.00
Snellman-sali / Snellmanssalen

**Laura Vikman, viulu / violin, Silva Koskela, viulu / violin,
Tiila Kangas, alttoviulu / altviolin, Ulla Lampela, sello / cello**

Konsertti esitetään myös suoratoistona /
Konserten direktsänds även:
www.kamariorkesteri.fi

Outi Tarkiainen
(1985—)

**Trois poèmes, jousikvartetto /
stråkkvartett**

I Vision

II Désir

III Dépendance

Jussi Lampela
(1972—)

String Quartet No. 1 (2020, kantaes./uruppf.)

Part 1: Calmly

Part 2: Paraphrases

Part 3: Rondo

* * * * *

Leoš Janáček
(1854—1928)

**Jousikvartetto nro 1, 'Kreutzer-sonaatti'
/ Stråkkvartett nr 1, 'Kreutzersonaten'**

- *Adagio – Con moto*

- *Con moto*

- *Con moto – Vivo – Andante*

- *Con moto – (Adagio) – Più mosso*

Outi Tarkiainen: Trois poèmes – jousikvartetti (2013)

Outi Tarkiainen on yksi sukupolvensa kiinnostavimpia säveltäjiä, jonka teoksia ovat tilanneet ja esittäneet mm. Tapiola Sinfonietta, Kamariorkesteri Avanti!, norjalainen Arctic Philharmonic Orchestra ja hollantilainen Metropole Orchestra. Tarkiainen on säveltänyt vokaali-, kamari- ja soolosoitinmusiikkia, teoksia orkesterille ja solistille sekä musiikkia jazzorkestereille. Hänen musiikkiaan julkaisee Edition Wilhelm Hansen.

Tarkiainen on säveltäjänä erityisesti kiinnostunut ihmisäänestä sen moninaisuudessaan. Hänen toistaiseksi laajamuotoisin vokaaliteoksensa on saamenkielinen 45-minuuttinen orkesterilaulusarja Maa, kevään tytär (2015), jonka sävelkieli piirtää pohjoisen maailman kaaria värikylläisin vedoin. Useista Tarkiaisen teoksista voi löytää juuria paitsi länsimaisen taidemusiikin, myös jazzmusiikin traditioon.

Tarkiaisen teoksia on esitetty monilla tärkeillä festivaaleilla, kuten Helsingin Juhlaviikoilla, Pohjoismaisilla musiikkipäivillä, Musica Novassa ja Pori Jazzeilla. Vuonna 2015 hän oli residenssisäveltäjänä ranskalaisella Musique Classique d'Uzerche -festivaalilla, jossa esitettiin yhteensä kuusi hänen kamarimusiikkiteostaan. Pohjoismaiden lisäksi hänen musiikkiaan on kuultu useissa Euroopan maissa sekä Yhdysvalloissa ja Japanissa.

Tarkiainen opiskeli sävellystä Sibelius-Akatemiassa Eero Hämeenniemen ja Veli-Matti Puumalan johdolla ja valmistui musiikin maisteriksi vuonna 2010. Opintojaan hän on täydentänyt mm. Lontoon Guildhall School of Musicissa ja University of Miamissa. Sävellystyönsä ohella Tarkiainen on toiminut lappilaisen Hiljaisuus-festivaalin taiteellisena johtajana 2014–2018.

Säveltäjä kertoo teoksestaan: ”Trois poèmes on visuaalisia mielikuvia herättävä, ohikiitävillä värikylläisillä tuokiolla ladattu trilogia, joka pohjautuu osittain Baudelaire-laulusarjaani. Kahden ensimmäisen osan herät ja aistilliset sävyt purkautuvat kolmannessa osassa myrskyisään appassionatoon. Teoksen tilasi Madetoja-säätiön tuella Kamus-kvartetti.”

Outi Tarkiainen: Trois poèmes – stråkkvartett (2013)

Outi Tarkiainen är en av sin generations mest intressanta kompositörer, vars verk har beställts och framförts av bl.a. Tapiola Sinfonietta, Kammarorkestern Avanti!, norska Arctic Philharmonic Orchestra och holländska Metropole Orchestra. Tarkiainen har tonsatt vokal- och kammarmusik samt verk för

soloinstrument, orkester och solist samt musik för jazzorkestrar. Hennes musik ges ut av Edition Wilhelm Hansen.

Tarkiainen är som kompositör speciellt intresserad av människorösten och dess komplexitet. Hennes tillsvidare största vokala verk är den 45 minuter långa orkestersåncykeln *Maa, kevään tytär* (2015) på samiska. I de flesta av Tarkiainens verk återfinns rötter förutom i västerländsk musik även i jazzmusiktraditionen.

Tarkiainens verk har framförts på många viktiga festivaler, såsom Helsingfors festspel, Nordiska musikdagarna, Musica Nova och Pori Jazz. År 2015 var hon residenskompositör vid franska Musique Classique d'Uzerche -festivalen, där sammanlagt sex av hennes kammarmusikverk framfördes. Hennes musik har framförts förutom i Norden även i ett flertal länder i Europa samt i USA och Japan.

Tarkiainen studerade komposition vid Sibelius-Akademien under ledning av Eero Hämeenniemi och Veli-Matti Puumala och utexaminerades som magister i musik år 2010. Hon har bedrivit fortsatta studier vid bl.a. Guildhall School of Music i London och vid University of Miami. Vid sidan om sitt kompositionsarbete har Tarkiainen fungerat som konstnärlig ledare för den lappländska Hiljaisuus-festivalen åren 2014-2018.

Kompositören berättar om verket: ”Trois poèmes är en trilogi, laddad med flyktiga, färgmättade ögonblicksbilder, som väcker visuella sinnebilder och delvis baserar sig på min Baudelaire-sångcykel. De två första satsernas sköra och sinnliga nyanser urladdas i den tredje satsens stormiga apassionato. Verket beställdes av Kamus-kvartetten med hjälp av understöd av Madetoja-stiftelsen.”

Outi Tarkiainen

Jussi Lampela: Jousikvartetto nro 1 (2020, kantaesitys)

Jussi Lampela on Helsingistä lähtöisin oleva säveltäjä, sovittaja ja kitaristi, päätyönään ovat erilaiset musiikin sovitus- ja sävellystyöt vaihteleville kokoonpanoille konsertteihin, äänilevyille, elokuvaan ja televisioon. Lampela on tehnyt töitä yhteensä ”Jussi Lampela Nonet” kanssa vuodesta 2010, säveltäjän ja yhtyeen johtajan roolissa. Nonetin ja trumpettisti Jukka Eskolan yhteislevy *Lampela X Eskola* (Ricky-Tick Records 2010) oli vuonna 2010 Emma-ehdokkaana vuoden jazzlevytyksenä.

Vuonna 2018 ilmestyi livelevy "Live at Kanneltalo", joka dokumentoi yhtyeen konserttisarjan Helsingin Kanneltalossa. Viimeisin Nonetin julkaisu on kesällä 2020 julkaistu kahden kappaleen studiolive Cole Porterin kappaleista "So In Love" sekä "Just One Of Those Things", solisteina Mari Palo sekä Sami Pitkämö.

Jussi Lampelan tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat mm. Vantaan viihdeorkesteri, Oulu Sinfonia, Oulu All Star Big Band, Umo Helsinki Jazz Orchestra sekä Jukka Eskolan ja Teppo Mäkysen konsertti- ja levytuotannot. Hän tekee myös säännöllisesti elokuvamusiikin orkestrointi- ja sovitus töitä. Jussi Lampelalle on myönnetty Taiteen edistämiskeskuksen yksivuotinen apuraha vuosina 2016 ja 2019.

Säveltäjä kertoo illan kantaesityksestä seuraavasti: "Olin pitkään miettinyt jousikvarteton tekemistä, ja viimein ollessani Taike:n yksivuotisella apurahalla vuonna 2019 sain tarpeeksi aikaa keskittyä rauhassa itse tekemiseen. Taustani jazzmuusikkona kuuluu teoksen harmonian käsittelyssä, mutta vastapainona ilmeisille jazz-vaikutteille halusin sommitella kappaleen melko traditionaalisten klassisen musiikin muotorakenteiden ympärille. Harmonisesti musiikki on tonaalista, mutta vailla tiukkoja siteitä mihinkään sävellajiin.

Ensimmäinen osa on löyhästi sonaattimuotoinen, jossa 1. viulu esittelee teeman alussa ja sello lopussa, muiden kvartetin jäsenten saadessa lyhyesti myös osansa. Osa kulkee melko tasaisessa tempossa aina osan loppuun saakka. Toinen osa on hidas, rakenteeltaan muunnelmamuotoinen, jossa viulut kutovat alussa yhdessä hitaasti teemaa muiden vähitellen yhtyessä mukaan. Muunnelmaosien keskellä on mollisävyisempi osa, joka tuo astetta raskaamman sävyn kappaleen keskelle. Loppua kohden alun kirkaampi teema palaa, ja jää lopulta lepäämään pitkälle viulujen nuotille, alttoviulun saadessa viimeisen sanan. Viimeinen, nopea osa, on muodoltaan rondo, jossa ensimmäinen osa esittelee teeman fuugan omaisesti kaikilla kvartetin jäsenillä. Tunnelmaltaan erilaiset osat vuorottelevat alun teeman kanssa, ja ennen viimeistä teemaa ykkösviulu saa soolotilaa kadenssin muodossa."

Jussi Lampela: Stråkkvartett nr 1 (2020, uruppförande)

Jussi Lampela är en Helsingforsbördig kompositör, arrangör och gitarrist. Hans huvudsakliga arbete är arrangering och komposition av musik för diverse ensembler till konserter, skivor, filmer och television.

Lampela har arbetat med sin egen ensemble "Jussi Lampela Nonet" sedan år 2010, både i rollen som kompositör och som ensemblens ledare. Nonettens

och trumpetisten Jukka Eskolas gemensamma skiva Lampela X Eskola (Ricky-Tick Records 2010) var nominerad till en Emma år 2010 som årets jazzskiva.

År 2018 utkom liveskivan "Live at Kanneltalo", som dokumenterade en av gruppens konserterserier vid Kanneltalo i Helsingfors. Ensemblens senaste utgivningar är studio-liveinspelningarna av Cole Porters "So in Love" och "Just one of those Things", med Mari Palo och Sami Pitkämö som solister.

Jussi Lampelas viktigaste samarbetspartners är bl.a. Vantaan viihdeorkesteri, Oulu Sinfonia, Oulu All Star Big Band, Umo Helsinki Jazz Orchestra samt Jukka Eskolas och Teppo Mäkynens konsert- och skivproduktioner. Han gör även regelbundet orkestrerings- och arrangeringsarbeten av filmmusik. Jussi Lampela har beviljats ettåriga arbetsstipendium av Centret för konstfrämjande (Taike) år 2016 och 2019.

Kompositören berättar följande om kvällens uruppförande: "Jag hade länge funderat på att komponera en stråkkvartett, och slutligen då jag var på Taike:s ettåriga arbetsstipendium år 2019 hade jag tillräckligt med tid att i lugn och ro fokusera på själva arbetet. Min bakgrund som jazzmusiker hörs i verkets harmonibearbetning, men som motvikt mot uppenbara jazzinfluenser ville jag bygga upp stycket på tämligen traditionella former ur den klassiska musiken. Harmonimässigt är musiken tonal, men utan strikta band till någon specifik tonart.

Den första satsen är löst i sonatform, där 1. violin presenterar temat i början och cellon i slutet, då de andra kvartettmedlemmarna också kort får sin beskärda del. Satsen löper i tämligen jämnt tempo ända till slutet. Den andra satsen är långsam, till uppbyggnaden i variationsform, där violinerna tillsammans väver långsamt på temat, som de andra så småningom enar sig till. I mitten av variationsdelarna finns en mollfärgad del, som tillför en mörkare klang till verkets mitt. Mot slutet återvänder inledningens ljusa tema, och lämnar slutligen att vila på violinernas noter, då altviolinerna får säga sista ordet. Den sista, snabba satsen är till formen ett rondo, där den första delen presenterar temat likt en fuga hos alla kvartettens medlemmar. De till stämningen olika satserna turas om med inledningens tema, och innan det sista temat får första violinen soloutrymme i form av en kadens."

Jussi Lampela

Leoš Janáček: Jousikvartetto nro 1, Kreutzer-sonaatti

Tšekkiläinen Leoš Janáček oli säveltäjä, joka nuortui vanhetessaan. Hän oli jo lähes viidenkymmenen, kun hänen ensimmäinen laajalti tunnettu teoksensa

ooppera Jenůfa valmistui 1903, ja jo yli kuudenkymmenen, kun teoksen produktio Prahassa toukokuussa 1916 teki hänestä kuuluisan miehen. Sen jälkeen hän heittäytyi uransa kiihkeimpään ja tyyllillisesti rohkeimpaan luomiskauteen, joka tuotti seuraavan reilun vuosikymmenen kuluessa neljä suurenmoista oopperaa ja koko joukon muita mestariteoksia.

Yhtenä ikuisen nuoruuden lähteenä Janáčekille oli yksipuoliseksi jäänyt mutta sitäkin intensiivisempi rakkaus häntä itseään 38 vuotta nuorempaan antiikkikauppiaan vaimoon Kamila Stösslovään. Vaikka jousikvartettoa on pidetty musiikinlajeista absoluuttisimpana ja puhtaimpana, on rakkaus Kamilaan ollut innoittajana Janáčekin 1920-luvun hienoimpiin teoksiin kuuluvien kahden jousikvartetton taustalla.

Ensimmäinen jousikvartetto valmistui väkevän inspiraation siivittämänä reilussa viikossa syksyllä 1923. Osittain nopean sävellystapahtuman selittää se, että Janáček on luultavasti hyödyntänyt kvartetossa vuosina 1908-09 valmistuneen mutta myöhemmin kadoksiin joutuneen pianotrioin materiaalia. Kvartetton lisänimi Kreutzer-sonaatti viittaa Leo Tolstoin samannimiseen kertomukseen (1889), joka puolestaan on saanut nimensä Beethovenin tunnetusta viulusonaatista. Tolstoi asettaa kertomuksessaan kyseenalaisiksi aistillisuuden ja tunteiden voiman ja käyttää Beethovenin sonaattia sytykkeenä tapahtumille, jotka johtavat lopulta siihen, että mustasukkainen mies surmaa vaimonsa.

Tolstoi on kertonut tapahtumat aviomiehen näkökulmasta, mutta Janáček on halunnut jousikvartetossaan tuoda esiin onnettoman, alistetun naisen tunteet. Samaan tapaanhan myös hänen oopperoidensa päähenkilöinä on yleensä myötätuntoisen herkästi koettuja naishahmoja, ja esimerkiksi kahta vuotta aiemman Katja Kabanován asetelma tulee lähelle Kreutzer-sonaatin kolmiodraamaa. Janáčekille Tolstoin kertomus on saattanut tuoda mieleen myös hänen oman, kolmiodraamaa muistuttavan tilanteensa.

Kvartettoa hallitsee Janáčekin myöhäisille teoksille ominainen persoonallinen dramaturgia. Pitkälinjaisen kehittelyn sijasta musiikki rakentuu lyhyiden aiheiden toistoista sekä tunnelmien ja tekstuurien tiheistä vaihdoksista ja leikkauksista. Jotkut teoksen aiheista on perinteisesti liitetty taustalla olevan kertomuksen hahmoihin. Tällöin ensiosan avaava tunteikas huokausaihe voisi kuvastaa naista ja sille välittömästi vastaava sellon liikkuvampi venäläissävyinen teema mustasukkaista aviomiestä. Toisen osan kepeä tanssisävelmä taas voisi ilmentää toista miestä, viulistia, jonka kanssa nainen soittaa Beethovenin sonaattia, ja kvartetton kolmannessa osassa onkin verhottu viittaus Beethovenin teokseen. Viimeisessä osassa naisen

huokausaihe on jälleen keskeisessä roolissa, ja teoksen intensiivisesti liekehtivä draama saa päätöksensä kiihkeässä loppunousussa.

Leoš Janáček: Stråkkvartett nr 1, Kreuzersonaten

Tjeckiske Leoš Janáček var en tonsättare som blev yngre med åren. Han var närmare femtio, då hans första mera allmänt kända verk, operan Jenůfa blev klar år 1903, och över sextio, då verkets uppsättning i Prag i maj 1916 gjorde honom berömd. Efter det kastade han sig in i sin karriärs mest intensiva och stilistiskt mest modiga skapelseperiod, som följande decennium utmynnade i fyra storartade operor och en hel drös med andra mästerverk.

En evig källa till ungdom för Janáček var den obesvarade men desto mera intensiva kärlek han hyste för den 38 år yngre antikhandlarhustrun Kamila Stösslová. Fastän stråkkvartetten ansetts vara den mest absoluta och rena av musikgenrer, har kärleken till Kamila inspirerat Janáček till att skriva de två stråkkvartetter som hör till 1920-talets vackraste.

Den första stråkkvartetten färdigställdes genom stark inspiration under en dryg vecka hösten 1923. Den snabba kompositionstakten förklaras dels utav att Janáček antagligen kunnat använda sig av den åren 1908-09 färdigställda, men senare försvunna pianotrions material. Kvartettens tilläggsnamn Kreuzersonaten härrör till Lev Tolstojs berättelse med samma namn (1889), som i sin tur hänvisar till Beethovens kända violinsonat. Tolstoj ifrågasätter i sin berättelse sinnligheten och känslornas kraft och använder sig av Beethovens sonat som utgångspunkt till händelser, som slutligen leder till att en svartsjuk man tar livet av sin fru.

Tolstoj berättar ur den äkta mannens synvinkel, men Janáček har i stråkkvartetten velat föra fram den olyckliga, underkastade kvinnans känslor. På samma sätt är huvudpersonerna i hans operor oftast kvinnokarakterer som lätt väcker medkänsla och upplägget på den två år tidigare färdigställda operan Katja Kabanová är besläktat med Kreuzersonatens triangeldrama. För Janáček har Tolstojs berättelse kunnat påminna honom om hans egen situation, som var väldigt snarlik ett triangeldrama.

Kvartetten domineras av den för Janáčeks sena verk så typiska personliga dramaturgi. Istället för en långlinjad utveckling bygger musiken på repetition av korta teman samt snabba byten och klipp av stämningar och textur. En del av verkets teman har traditionellt sammankopplats med karaktärerna ur den bakomliggande berättelsen. Enligt en sådan tolkning kan den första satsens inledande, känslösamma suck jämföras med kvinnan och det genast

gensvarande snabbrörliga, ryskfärgade temat i cellon med den svartsjuka maken. Den andra satsens lättsamma dansmelodi kan gestalta den andra mannen, violinisten, med vilken kvinnan spelar Beethovens sonat, och i kvartetten tredje sats återfinns en förklädd hänvisning till Beethovens verk. I den sista satsen är kvinnans suckande tema åter i en central roll, och verkets intensivt flammande drama får sitt slut i en lidelsefull stegring.

Kimmo Korhonen

Tempera-kvartetti on parikymmenvuotisen olemassaolonsa aikana konsertoinut kotimaan ohella lukuisissa Euroopan maissa – erityisen paljon Benelux-maissa ja Saksassa – sekä Japanissa, Yhdysvalloissa ja Arabiemiraateissa. Kvartetin levytykset Jean Sibeliuksen koko jousikvartetttotuotannosta (BIS) sekä Pehr Henrik Nordgrenin 10. ja 11. jousikvartetosta (Alba) ovat saaneet laajalti kiitosta.

Tempera-kvartetti on kantaesittänyt lukuisia teoksia, mm. Pehr Henrik Nordgrenin kolme viimeistä jousikvartettoa (nrot 9-11), jotka on myös omistettu yhteelle. Kvartetti toimi kollektiivisesti Riihimäen Kesäkonserttien taiteellisena johtajana vuosina 2004-2007.

Tempera-kvartetti perustettiin vuonna 1997 Sibelius-Akatemiassa, ja yhtyeen muodostumiselle ja kehitykselle ratkaisevan tärkeitä olivat Risto Fredrikssonin kamarimusiikkitunnit. Myös Paavo Pohjola oli tärkeä vaikuttaja kvartetin varhaisina vuosina. Kvartetti opiskeli sittemmin kamarimusiikkia myös Lontoon Royal College of Musicissa, Edsbergs Musikinstitutissa ja lukuisilla mestarikursseilla. Yleisön tietoisuuteen kvartetti ponnahti tultuaan valituksi Finland Festivals -ketjun Vuoden nuoreksi taiteilijaksi 2001 sekä European Concert Hall Organizationin Rising Stars -konserttisarjaan kaudeksi 2000-2001, jolloin yhtye debytoi mm. Carnegie Hallissa, Wienin Musikvereinissa, Amsterdamin Concertgebouw'ssa ja Lontoon Wigmore Hallissa.

Laura Vikman toimii Radion Sinfoniaorkesterin 2. viulun äänenjohtajana sekä Tampereen Musiikkiakatemian viulunsoiton lehtorina. Hän on lisäksi kysytty solisti ja kamarimuusikko.

Silva Koskela on Tampereen konservatorion viulunsoiton lehtori.

Tiila Kangas soittaa päätöikseen Helsingin kaupunginorkesterissa, sivutöikseen Helsingin Barokkiorkesterissa. Hänellä on käytössään Suomen Kulttuurirahaston soitinkokoelmaan kuuluva alttoviulu.

Ulla Lampela on Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin sellisti. Aiemmin freelance-muusikkona ja sellonsoitonopettajana toiminut Lampela on myös KAAÅS-trion jäsen. Viime vuosien aikana Lampela on saanut myös soittaa useasti saattohoidossa oleville ihmisille.

Tempera-kvartetten har under sin drygt tjugoåriga existens konserterat förutom i hemlandet runtom i Europa – med betoning på Benelux-länderna och Tyskland – samt i Japan, USA och Arabemiraterna. Kvartettens skivinspelningar av Jean Sibelius' samtliga stråkkvartetter (BIS) samt Pehr Henrik Nordgrens 10:e och 11:e stråkkvartetter (Alba) har erhållit god kritik.

Tempera-kvartetten har uruppfört otaliga verk, bl.a. Pehr Henrik Nordgrens tre sista stråkkvartetter (nr 9-11), som även är tillägnade ensemblen. Kvartetten fungerade kollektivt som Riihimäki Sommarkonserters konstnärliga ledare åren 2004-2007.

Tempera-kvartetten grundades år 1997 vid Sibelius-Akademin, och i grundandet och kvartettens utveckling spelade Risto Fredrikssons kammarmusiklektioner en avgörande roll. Även Paavo Pohjola var en viktig vaikuttaja under kvartettens tidiga år. Kvartetten studerade senare kammarmusik även vid Royal College of Music i London, Edsbergs Musikinstitut och på många mästartkurser. Kvartetten steg till den breda publikens vetskap då den valdes till Finland Festivals årets unga konstnär 2001 samt European Concert Hall Organizations Rising Stars -konsertserie säsongen 2000-2001. Kvartetten debuterade då bl.a. i Carnegie Hall, Musikverein i Wien, Concertgebouw i Amsterdam samt i Wigmore Hall i London.

Laura Vikman fungerar som stämledare i 2. violin i Radions Symfoniorkester samt som lektor i violin vid Tammerfors musikakademi. Hon är även en efterfrågad solist och kammarmusiker.

Silva Koskela fungerar som lektor i violin vid Tammerfors konservatorium.

Tiila Kangas fungerar till vardags som altviolinist i Helsingfors stadsorkester, men ingår även i Helsingfors Barockorkester. Hon spelar på en altviolin som tillhör Finska kulturfondens instrumentsamling.

Ulla Lampela är cellist i Mellersta Österbottens Kammarorkester. Lampela, som tidigare fungerade som freelance-musiker och cello lärare, är även medlem i KAAÅS-trion. De senaste åren har Lampela även haft möjlighet att spela för personer som får vård i slutskedet av livet.

MELLERSTA ÖSTERBOTTENS

Kamma
ORKESTER



KOKKOLAN KAUPUNKI
KARLEBY STAD

SKPO



TYÖPLUS
Terveyden ja työhyvinvoinnin edistäjä
För hälsa och välmående i arbetslivet



OP Keski-Pohjanmaa
Mellersta Österbotten

BOLIDEN



KPK
YHTIÖT